

SPECIFIČNOSTI METODA U NASTAVI LATINSKOG JEZIKA

Sanja Ljubišić*

Stručni rad

doi: 10.7251/NSK1601115L UDK: 37.016:811.124

Rezime

Ovaj rad pripada metodici nastave latinskog jezika koja se razlikuje od metodike drugih stranih jezika, jer latinski jezik je specifičan po tome što nije u govornoj upotrebi. To se posebno odnosi na metode koje se koriste u nastavnom procesu latinskog jezika. U radu su naglašene prednosti i nedostaci svake pojedine od navedenih metoda, kao i njihova primjenljivost u učenju latinskog jezika. Svaka pojedina metoda stavljena je u vremenski okvir kad se koristila i način kako se primjenjivala. Spomenuti su i udžbenici latinskog jezika, način njihove koncepcije za pojedine od navedenih metoda. U radu su navedeni i osnovni metodički principi kojima bi se trebalo

rukovoditi u nastavi latinskog jezika. Na osnovu svega izvedeni su određeni zaključci koja metoda je najprimjenljivija u nastavi latinskog jezika.

Ključne riječi: *metodika nastave latinskog jezika, gramatičko-prevodna metoda, direktna metoda, kombinovana metoda, metodički principi.*

Uvod

U odnosu na savremene jezike latinski jezik se razlikuje u tome što nije govorni, već se njegovo učenje ogleda u usvajanju određenih gramatičko-sintaktičkih pravila, njihovog prepoznavanja u književnim tekstovima i pravilnog prevođenja na maternji jezik. Na taj način se razvija misaono rasuđivanje, zaključivanje, ali i lijepo stilsko izražavanje. Čitanjem i prevođenjem latinskih književnih

* Sanja Ljubišić je docent na Filozofskom fakultetu u Banjoj Luci. E-mail: sanja.ljubisic@yahoo.com

tekstova stižu se znanja o kulturi, istoriji i tradiciji naroda koji je govorio i stvarao na tom jeziku, što je zajednički nastavni cilj i savremenih jezika.

Sama definicija metodike nastave klasičnih jezika (grčki i latinski) upućuje nas na specifičnost njihovog učenja (Pedagoška enciklopedija, 1989, str. 41). To su jezici koji su u starom vijeku i u par vjekova novog bili svjetski jezici i koji su vremenom potisnuti i zamijenjeni novim jezicima. Latinski zamjenjuju novonastali romanski jezici koji i nisu ništa drugo do novija stanja latinskog jezika. U klasičnim jezicima je sačuvana indoevropska jezička struktura, ali isto tako velika je sličnost između latinskog i nekih evropskih jezika u morfološko-sintaktičkoj strukturi, semantici i frazeologiji. Razlog za tu i toliku sličnost je ta što je latinski jezik, koji je bio jedan od svjetskih jezika stare civilizacije, pomno opisivani i normirani. Gramatičke kategorije su preuzimane iz grčkog jezika, a rimski gramatičari su se usredsredili na deskriptivne tehnike u normativne i pedagoške svrhe. Te opisne i pedagoške gramatike su nastale u cilju prepoznavanja upotrebe jezika u djelima rimskih pisaca. Takav način učenja nekog jezika utemeljen je od najstarijih latinskih gramatičara Donata i Priscijana, preko srednjovjekovnih, i tradicijom zadržan u ranijem načinu učenja evropskih jezika. Preuzimanjem nasljeđene latinske gramatike latinski jezik dobija status metajezika. Smatrano je da utvrđena latinska norma važi za sve jezike. Univerzalna gramatika na logičkim osnovama

za srednjovjekovne logičare leži u latinskom, a za racionalističke gramatičare Por Roajala u francuskom, a suština za sve njih je opšta gramatika. Upravo su na latinskom pisane ovakve opšte gramatike pri čemu je latinski postao obrazac za tradicionalne gramatike drugih jezika koje su se bazirale na bliskosti jezičkih sistema. Tako su zbog ugledanja na latinski jezik i svi ostali jezici ličili na latinski i učili se na isti način. Učenje latinskog jezika u srednjim školama se i zasniva na upoznavanju njegova osnova, na upoznavanju njegove strukture koja je od velikog značaja za opšta lingvistička znanja i shvatanje strukture skoro svih živih jezika. Jedina razlika u metodici nastave latinskog jezika u odnosu na druge jezike je nemogućnost konverzacije. Upravo zato što mu je vremenom oduzeta govorna komponenta osnovna metoda rada u nastavi latinskog jezika je metoda teksta na kojem se osim metode prevođenja, analize i interpretacije teksta, velika pažnja posvećivala čitanju rimskih klasika i sticanju znanja o antičkoj istoriji, kulturi i civilizaciji, preteći današnjeg civilizovanog društva.

Da podsjetimo, metoda je planski način rada kojim se postiže određeni cilj (Pedagoški rečnik, 1967, str. 552), a postizanje cilja podrazumijeva planski način rada¹, u širem kontekstu, odnosi se na usmjerenost nastave sa gledišta ciljeva i sadržaja, odabira jezičke građe i načina njenog usvajanja. Tri su osnovne metode od kojih je svaka bila vezana za na-

¹ Termin metoda potiče iz klasičnog grčkog μεθοδος što znači put ili način istraživanja, način prikazivanja (Marjanić-Gorski, 1976, str. 263).

stavni sistem u određenom istorijskom periodu. One se međusobno razlikuju po njihovom odnosu prema jezičkoj teoriji i govornoj praksi, analizi i sintezi, receptivnosti i produktivnosti, prema prevodjenju. U nastavi latinskog jezika su se, kroz razne periode, koristile sve tri metode, ovisno o vremenu kad se latinski učio: *gramatičko-prevodna (indirektna), direktna i kombinovana metoda*. Gramatičko-prevodna metoda je najzastupljenija i najduže se zadržala u odnosu na direktnu metodu koja je u raznim vremenima imala svoje zagovornike. Direktna metoda u latinskom jeziku ostajala je samo na pokušajima unutar malog kruga klasičnih filologa i nekoliko škola. Budući da je latinski jezik vremenom gubio svoju govornu upotrebu i u samoj nastavi nije se više insistiralo na govornoj komunikaciji. Kombinovana metoda spaja svjesno i intuitivno i više se primjenjuje u modernim jezicima, mada se neki elementi te metode mogu primijeniti i u nastavi latinskog jezika.

Metodičke osnove specifičnih nastavnih metoda

Učenje latinskog jezika po *gramatičko-prevodnoj metodi* je formalističko učenje jezika, koje je obilježilo cijeli 19. vijek i po kojem su se učili i drugi savremeni jezici. Jedini cilj bio je ovladati fonetskim i gramatičkim zakonitostima jezika kako bi se mogli prevesti književni tekstovi. To je podrazumjevalo da se jezik učio indirektno uz posredovanje ma-

ternjeg jezika (Pedagoški rečnik, 1967, str. 368). Rečenice su se prevodile sa latinskog na maternji i obrnuto, gramatička pravila i riječi su se učili napamet, izolovano od teksta. Prevod je bio skoro jedina vrsta vježbi u ovoj metodi. Na osnovu prevoda se utvrđivalo znanje iz gramatike i uviđalo razumijevanje jezika. Takav način učenja jezika je obilježio cijeli 19. vijek. Sve se svodilo na mehaničko pamćenje pravila što je uskraćivalo stvaralački duh i izazivalo osjećaj teškoće i dosade.

Cilj nastave latinskog jezika bio je receptivan, budući da se on učio radi osposobljavanja za čitanje i prevodjenje tekstova. Prevodna metoda, koja je ujedno i analitička, zasnivala se na usvajanju, utvrđivanju i uvježbavanju gramatičkih pravila na tekstovima lektire. Glavno sredstvo nastave je udžbenik. Vrijednost gramatičko-prevodne metode je u sticanju znanja iz morfologije i sintakse, a nedostatak pretjerani mehanizam u postupku i pasivno poznavanje jezika. Udžbenici koncipirani po gramatičko-prevodnoj metodi, gdje se gramatika uči a priori, imaju različit pristup tekstovima. U početku su to rečenice konstruisane radi obrade određenog gramatičkog gradiva. Prilikom te konstrukcije gubi se pravi latinski jezik, a dobijaju uglavnom grupisane besadržajne i neprirodne rečenice sa određenom gramatičkom pojavom. Ukoliko je u pitanju originalan latinski tekst, na samom početku učenja, on se mora izmijeniti i pojednostaviti čime on gubi smisao. Za uvježbavanje određene gramatičke pojave moraju se pronaći

tekstovi sa više takvih primjera ili sam autor udžbenika mora mijenjati i prilagođavati latinski tekst. Takođe, nedosljedna je upotreba vokabulara po učestalosti što je više svojstveno direktnoj metodi.

Krajem 19. i početkom 20. vijeka uvodi se *direktna metoda* u učenju stranih jezika. Direktna metoda je podrazumjevala učenje stranog jezika bez posredstva maternjeg. Formalističko učenje jezika zamjenjuje praktično, čiji je cilj učenje jezika radi komunikacije i sporazumjevanja. Međutim, osim praktičnog (komunikacijskog) cilja, učenje jezika treba da sadrži i vaspitni i opšteobrazovni cilj. Za ostvarenje tih ciljeva služe književni tekstovi, preko kojih učenici upoznaju historijsko-kulturološka i umjetnička dostignuća naroda čiji jezik uče. Za primjenu direktne metode u učenju latinskog jezika zalagao se početkom 20. vijeka Rauz (W. H. D. Rouse), upravitelj jedne srednje škole u Kembridžu, koji je pisao na temu direktne metode u nastavi latinskog jezika (Rouse, 1925). Po njemu latinski jezik je postao dosadan i nezanimljiv od onog trenutka kad je prestao biti govorni. Kako bi se izbjegla monotonost u njegovom učenju trebalo bi ga učiti kao i sve moderne jezike po direktnoj metodi. Učenici bi morali usvojiti određene riječi koje se odnose na njihovo okruženje, i određene glagole kojim bi iskazali svoje dnevne aktivnosti. Tako bi svoje misli i osjećanja izražavali na latinskom jeziku. Učenje gramatike nije primarno, već sekundarno i stepeno. To bi proizvelo u početku gramatičke pogreške koje bi se vremenom

ispravljale i nestajale. Rauz ne odbacuje posve ni prevođenje književno-umjetničkih tekstova, ali u kasnijoj fazi učenja kad bi se tekstovi većinom mogli čitati i dovoljno razumjevati u originalu.

Iako se latinski jezik, krajem 20. i početkom 21. vijeka, u školama uči po gramatičko-prevodnoj metodi, ipak postoje škole u kojima se zadržao direktan metod u nastavi latinskog jezika. Nastaju i udžbenici latinskog jezika koji su prilagođeni za takav način učenja. Lingvist Jensen je razvio tzv. prirodnu metodu (*methodus natura*) učenja stranih jezika, po kojoj se induktivnom metodom, kroz mnogobrojne primjere jednostavnog i razumljivog teksta intuitivno shvataju i usvajaju gramatičko-sintaktička pravila (Crnobrnja, 2010). Ova metoda je primjenjiva i u učenju latinskog jezika, a kao dokaz tome je njena primjena u SAD-u i drugim evropskim zemljama. Istaknuti predstavnici prirodne metode danas su italijanski profesor Luigi Miraglia (Miraglia, 2004) koji u nastavi latinskog jezika primjenjuje isključivo ovu metodu, kao i danski profesor Hans H. Oerberg koji je napisao i poznati udžbenik latinskog jezika *Lingua Latina per se illustrata*, po istoj ovoj metodi (Oerberg, 2003). On se sastoji iz dva udžbenika: Prvi, *Familia Romana* sadrži svu gramatiku, osnove iz sintakse i vokabular od 1500 riječi. Drugi, *Roma Aeterna* je predviđen za samostalno čitanje rimskih klasika. Prvi udžbenik je prema tome predviđen za intenzivnu obradu, a drugi za ekstenzivnu obradu. Ovi udžbenici su koncipirani po direktnoj metodi

što podrazumjeva korištenje udžbenika i čitanje tekstova bez upotrebe maternjeg jezika. Jezik i nove riječi se usvajaju preko razumljivog vokabulara, konteksta i vizuelne pomoći. Gramatička pravila se u tekst uvode induktivnom metodom, ona se na kraju čitanja sama izdvajaju i zaključuju. Udžbenici latinskog jezika koncipirani po direktnoj metodi sadrže tekstove koji su razumljivi učenicima u značenju, obliku i gramatičkoj strukturi. Morfologija, sintaksa i leksika se uvodi postepeno na osnovu učestalosti i sistematičnosti i djeluju motivaciono i podsticajno na učenike. Prirodnom metodom latinski jezik se uči kao maternji, a cilj učenja se ne razlikuje mnogo od gramatičko-prevodne metode. Cilj je steći u prvom redu jezičku kompetenciju, a potom i govornu u onoj mjeri koja je moguća u današnje vrijeme s obzirom da latinski nije u široj govornoj upotrebi.

O prirodnoj metodi učenja latinskog jezika i njenoj primjenjivosti u udžbenicima pisao je profesor klasičnih jezika Rudolf Maskiantoni u svom radu *Stephen Krashen and the classical Languages* (Masciantoni, 1988). Rudolf Maskiantoni raspravlja o hipotezama *usvajanja* u odnosu na *učenje* jezika koje je iznio Stefan Krašen u svojoj knjizi *Principles and Practise of Secon Language acquisition* (Krashen, 1982). Postoji nekoliko hipoteza o kojima Krašen govori u svojoj „jezičkoj pedagogiji”. Razlika između *usvajanja* i *učenja* jezika se ogleda u tome što je usvajanje jezika slično onoj sposobnosti prirođenoj djeci koju razvijaju u maternjem jeziku (pod-

svjesno), a učenje jezika je razvijanje jezične kompetencije (svjesno). On smatra da se učenjem latinskog u srednjem vijeku, kad je latinski bio u svakodnevnoj komunikaciji, proizvela kompetencija u latinskom jeziku. Tehnike *usvajanja* (npr. upotreba govornog latinskog kroz naredbe dane na latinskom radi usvajanja jezika u prirodnom, komunikacijskom kontekstu) u nastavi zasnovanoj na gramatičko-prevodnoj metodi su zanemarene i izbačene. Dok se ranije latinski učio po gramatičko-prevodnoj metodi, danas postoje novi pristupi latinskom koji uz *učenje* praktikuju i *usvajanje* latinskog, na primjer: Cambridge Latin Course, Artes Latinae, Living Latin, Ecce Romani (Krashen, n.d).

Treba istaći da je učenje književnosti primarni cilj učenja stranih jezika. Samo na osnovu originalnih tekstova je moguće proniknuti u duh, ljepotu i živost latinskog jezika, dok su pokušaji konverzacije neprirodni i nesvojstveni jeziku koji dugo vremena nema govornu upotrebu, ali zasigurno ima zaslužen mjesto u nauci.

Kombinovana metoda nastala je sintezom indirektno i direktno metode, pri čemu se učenje latinskog jezika više zasniva na logičnom zaključivanju, nego na mehaničkom pamćenju. Ova metoda se zasniva na stalnom povezivanju novih sa već stečenim znanjima i analogijom prema maternjem jeziku. U nastavi latinskog jezika pored indirektnog moguće je prihvatiti i neka preimućstva direktnog metoda, a to znači što veća zastupljenost

induktivnog metoda. Induktivni metod ide od poznatog ka nepoznatom, od pojedinačnog ka opštem, od primjera ka pravilu, zaključku i definiciji. Ovaj metod bi na osnovu velikog broja primjera omogućio samostalno uočavanje gramatičkih pravila, pravilno zaključivanje i tačnu njihovu interpretaciju. Takvo logičko i samostalno zaključivanje ostaje u trajnijem pamćenju od mehaničnog učenja napamet i bez razumjevanja.

Za induktivnu metodu u nastavi latinskog jezika već se početkom 20. vijeka zalagao Julije Golik (Golik, 1901), koji je svoju gramatiku latinskog jezika sastavio prema induktivnoj metodi, pažeći na proces učenja koji se dijeli na proces apercipije i proces apstrakcije. Uvođenjem, za to vrijeme novih metodičko-didaktičkih načela, htio je osavremeniti latinsku gramatiku, olakšati njeno učenje i izbjeći dosadno i puko memorisanje. Jedno od tih načela je da se učenje stranog jezika prvo započne sa maternjim jezikom, čiji je zagovornik bio klasični filolog Fr. A. Wolf. Wolf je kritikovao gramatičku metodu, a zalagao se za induktivno učenje gramatike, a to je da učenici na primjerima iz teksta izvode pravila. Golik se zalagao za kombinovanu metodu pri kojoj bi učenicima davani rečenični primjeri iz književnih tekstova, na kojim bi oni uočavali neke jezičke osobitosti, te na osnovu tih primjera sami izvodili zaključke i definicije. Zalagao se da se gramatička građa predaje induktivnom metodom, da se pri odabiru građe ograniči samo na ono što je od trajne vrijednosti, tj. obrati pažnja

samo na pravilnosti u jeziku. Smatrao je da učenici sami treba da dođu do zaključaka i to putem sistematičnosti gdje bi pojedinosti bile sklopljene u cjelinu. Književni tekst je uzimao kao osnovnu metodu u jezičkom obučavanju na kojoj bi učenici uvijekbali stečena znanja, ali i pomoću indukcije stekli nova. Prema shvatanjima Golika gramatika stranog jezika treba da počinje i da se završava maternjim jezikom. Kao argument za takav stav poziva se na Komenskog, koji se u svojoj didaktici, govoreći o učenju novog jezika, zalagao za isticanje kontrastivnosti između maternjeg i stranog jezika. U prvom nacrtu svoje gramatike Golik se pridržavao osnovnih načela induktivne metode (Golik, 1910), ali zbog kritike stručne javnosti od nekih načela je odustao. Tako da se autor nekih načela odrekao, ali neka je ipak zadržao. Zadržana su osnovna načela koja se i danas koriste u nastavi latinskog jezika, kao metodički principi.

Pored ovog u procesu nastave latinskog jezika postoji i deduktivni metod kojim se ide od opšteg ka pojedinačnom, od gramatičkog pravila ka primjeru. Induktivni i deduktivni metod su komplementarni i često se skladno nadopunjuju. Oba metoda stoje na raspolaganju nastavniku i njegovom ličnom izboru.

Nastavne metode u obradi gramatičkih sadržaja

Osnovni metodički principi u nastavi latinskog jezika su: princip znača-

ja maternjeg jezika pri učenju stranog, princip odmjerenosti gradiva prema uzrastu, princip jasnoće i razumljivosti, princip produktivnosti i receptivnosti (Šijački-Manević, 1998). Određena gramatička znanja stečena iz maternjeg jezika u velikoj mjeri mogu pomoći prilikom učenja bilo kojeg stranog jezika, jer učenici bolje usvajaju nastavno gradivo koje se vezuje za njima već poznato. To se može postići isticanjem analognih primjera u maternjem jeziku kadgod je to moguće. Nastavno gradivo treba biti prilagođeno i po težini i po obimu određenom učeničkom uzrastu, kako bi definicije i korištena terminologija bila jasna određenoj starosnoj grupi, što je blisko isprepletено principom jasnoće i razumljivosti. U nastavi latinskog jezika više je zastupljen receptivni princip, jer se nastava uglavnom svodi na usvajanje i učenje gramatičko-sintaktičkih pravila, ali iako je latinskom oduzeta govorna komponenta i produktivni princip može biti prepoznatljiv kroz ponavljanje određenih gramatičkih pravila, analizu i prevođenje književnih tekstova, ponavljanjem latinskih sentenci i njihovo smještanje u današnji kontekst.

Gramatika zauzima najvažnije mjesto pri učenju latinskog jezika. Na osnovu gramatičkog znanja raspoznaju se oblici i njihovo značenje, a oni zajedno čine misaonu vezu. Pri obradi gramatičkog pravila induktivni i deduktivni metod čine jedinstvo. Za uvježbavanja gramatičkih pravila izbor zanimljivih i što sadržajnijih vježbi je od velike važnosti. Pri izboru rečenica za uvježbava-

nje određenog gramatičkog pravila treba voditi računa da imaju misaonu vrijednost, a izbjegavati one odvojene iz konteksta i besadržajne. Na samom početku učenja teško je naći adekvatne rečenične primjere, jer su gramatička znanja početnička, a leksički fond mali. Zanimljivi i poučni su primjeri latinske sentence koje se obično vezuju za određeno gramatičko gradivo. Latinske sentence, kao dobar primjer za usvajanje gramatičkih pravila, služe i za saznavanje nekih detalja iz rimske prošlosti. One su interesantne što imaju i vaspitnu ulogu, a posebno ako im se može pronaći ekvivalent u maternjem jeziku. Uz sva gramatička pojašnjenja u vezi sentenci korisno je objasniti u kom kontekstu se one danas koriste. Iako su sentence vrijedne iz više razloga, ipak u kasnijoj nastavi originalan tekst ima važnu ulogu za gramatičku analizu. U tu svrhu u početku se biraju lakši dijelovi originalnih tekstova rimskih klasika Cezara, Nepota, Salustija, Vergilija i drugih (Šijački-Manević, 2001). Cilj čitanja i gramatičke analize tih tekstova je, osim svjesnog usvajanja gramatičkih pravila, shvatanje samog teksta. Čitajući, analizirajući i prevodeći tekstove upoznaje se ljepota jezika i stil pojedinih pisaca, ali upoznaje se i istorija, običaji, kultura i cjelokupan život rimskog naroda. Prilikom odabira tekstova mora se voditi računa da su podesni za obradu pojedinih metodskih jedinica iz gramatike i da odgovaraju uzrastu. Takav odabir tekstova je posebno važan zbog intenzivne obrade štiva, tj. analitičkog čitanja. Intenzivna obrada teksta se praktikuje na nižem

stepenu učenja kada je važno obraditi i usvojiti što više gramatičkih pravila. Ekstenzivna obrada tekstova je rezervisana za viši stepen učenja kada se posjeduju izvjesna znanja iz morfologije i sintakse, pa je dovoljan samo prevod uz najnužnija objašnjenja radi usvajanja novih riječi i shvatanja osnovnog smisla i poruke teksta.

Zaključni osvrt

Na osnovu navedenih saznanja može se izvesti zaključak da se nastava latinskog jezika vjekovima izvodila po gramatičko-prevodnoj (indirektnoj) metodi, dok to nije slučaj sa ostalim stranim jezicima. Ovaj metod rada je bio uslovljen svakako specifičnošću metodike nastave klasičnih jezika, jer su to jezici koji nisu u govornoj upotrebi. Samim tim cilj nastave latinskog jezika u prvom redu je bilo sticanje jezičke kompetencije, potom vaspitni i opšteobrazovni cilj koji je bio vezan za interpretaciju i komentar književno-umjetničkih tekstova. Učenici su osim jezičkog, sticali i određena znanja iz rimske istorije, filozofije, književnosti, umjetnosti, religije i cjelokupnog društveno-političkog života ljudi toga doba, te se upoznavali sa nizom realija vezanih za rimsko društvo. Osim gramatičko-prevodne metode koja je dominirala u procesu nastave, ima pokušaja uvođenja direktne metode po kojoj se jezik uči prirodnim putem, kao što učimo maternji, tj. postepenim

usvajanjem određenih jezičkih zakonitosti, a ne ciljanim učenjem. Zagovornici ove metode su izradili i udžbenike za ovaj vid nastave. Koliko god se trudili, ipak ova metoda nije zaživjela do kraja, naime latinskom je vraćena govorna upotreba samo u ograničenoj mjeri. Danas nije moguće u potpunosti vratiti latinskom jeziku govornu komponentu iz razloga što postoji velika vremenska i sociološko-kulturološka distanca od antičkog svijeta. Stvaranje novih riječi koje bi odgovarale današnjem našem okruženju udaljilo bi latinski od onog na kojem su napisana najljepša književna djela i čiji je književni izraz i stil bio neponovljiv i u tim vremenima. Izgubila bi se svaka nit i povezanost sa ljepotom i umjetničkim izrazom latinskog jezika kojeg mi danas učimo kroz čuvena djela rimskih pisaca. Kombinovana metoda, nastala sintezom indirektna i direktne metode, bila bi najadekvatnija iz razloga što bi se više pažnje posvećivalo usvajanju, a ne učenju gramatičkih pravila. Usvajanje bi teklo postepeno, od poznatog ka nepoznatom i od pojedinačnog ka opštem. To je induktivni metod, gdje bi se analogijom prema već stečenim znanjima i logičnim povezivanjem dolazilo do zaključka i izvođenja definicija. Znanja stečena induktivnom metodom bi bila razumljivija i trajnija u učeničkom pamćenju. Mehaničko učenje gramatičko-sintaktičkih pravila, bez pravog razumjevanja može proizvesti samo otpor i nezainteresovanost učenika prema latinskom jeziku. O

motivaciji kao ključu uspjeha u učenju stranih jezika pisao je Kristofer Braun (Braun, 1987). On u svom djelu izlaže moderne psihološke i lingvističke teorije o učenju jezika koje se odnose na učenje i podučavanje latinskog jezika. Učenička motivacija za učenje latinskog jezika mogla bi se postići odabirom interesantnih tekstova koji se odnose na neke učenicima poznate i interesantne istorijske događaje, razne anegdote iz antičkog svijeta, pisma koja su nosila lični i emotivni pečat onog ko ih je pisao, basne koje nose vaspitno-moralnu pouku koja vrijedi za sva vremena, zatim sentence koje se i danas koriste u određenim životnim prilikama i čija je upotreba bezvremena. Sve bi to moglo probuditi znatiželju učenika da uče jezik kojim su govorili i pisali ljudi u rimsko doba. Time bi i učenje latinskog jezika bilo interesantnije, lakše i razumljivije.

Literatura

- Braun, K. (1987). *Kognitivna psihologija u podučavanju latinskog jezika*. London.
- Crnobrnja, A. (2010). *Metoda „natura“ u poučavanju jezika*. Preuzeto 12.02.2013, sa sajta <https://sites.google.com/site/methodusnatura/>
- Golik, J. (1901). Misli o gramatici latinskog jezika i autokritika moje latinske gramatike za srednje škole. *Nastavni vijesnik* (knjiga IX), 359–389.
- Golik, J. (1910). *Latinska gramatika za srednje škole*. Zagreb: Narodna knjižnica.
- Krashen, S. (n.d). *Usvajanje jezika u prirodnoj metodi u udžbenicima LLPSI*. Preuzeto 25.10.2013, sa sajta <https://sites.google.com/site/methodusnatura/>
- Krashen, S. (1982). *Principles and Practise of Second Lnguage acquisition* Preuzeto 27.10.2013, sa sajta http://www.sdkrashen.com/SI_Acquisition_and_Learning/index.html
- Marjanić, M. i Gorski, O. (1976). *Grčko-hrvatski ili srpski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Masciantoni, R. (1988). Stephen Krashen and the Classical Languages, *The Classical Journal* Vol. 84, No. 1, 53–56. Preuzeto 25.10.2013, sa sajta <http://www.jstor.org>
- Miraglia, L. (2004). *Metodo natura e storia culturale in a ciascuno il suo latino, La didattica delle lingue classiche dalla scuola di base all'universita*. Atti del Covegno di studi a cura di G. Milanese, Galatina, Congedo Editore. Preuzeto 15.09.2015, sa sajta <https://sites.google.com/site/methodusnatura/>
- Oerberg, H. (2003). *Lingua Latina per se illustrata*. Preuzeto 25.10.2013, sa sajta https://vk.com/doc111856046_234410239
- Pedagoška enciklopedija 2* (1989). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Pedagoški rečnik 1* (1967). Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika Socijalističke Republike Srbije.

Rouse, W. H. D. (1925). *Latinski u direktnoj metodi*. London: Tisak Londonskog Sveučilišta.

Šijački-Manević, B. (1998). *Metodika nastave latinskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Šijački-Manević, B. (2001). Latinski jezik u savremenoj nastavi. *Zbornik Matice srpske za klasične studije*. Novi Sad, br. 3, 87–92.

Sanja Ljubišić

SPECIFICITIES OF METHODS IN TEACHING LATIN LANGUAGE

Abstract

The paper belongs to the field of teaching methods in teaching Latin Language, which differs from teaching methods of other foreign languages, since Latin is

not a spoken language. This especially refers to the methods used in the Latin language teaching process. The paper points to advantages and disadvantages of each of these methods, as well as the applicability in learning Latin. For each method, there was a set in a timeframe when it was used, as well as the manner it was applied. The books for learning Latin were mentioned and the concept of those books for some of the methods. The paper lists the primary methodical principles one should use as guidelines in teaching Latin. Finally, the conclusions on which method is the most applicable in teaching Latin were drawn.

Key words: *methods of teaching Latin, grammar-translation method, direct method, combined method, methodical principles.*